

ZIRLÂI 12-NA

SEPTEMBER 15–21, 2018

KAISARI KHUAAH TÂNTÎR A NI

CHÂNGVAWN: “Rei sela, rei suh sela, nang chauh ka ti lo, vawiina ka thu ngâithlatu zawng zawng pawh hi, keimah anga awm atân Pathian hnênah ka dîl a ni, kawlte erawh chu bun ve lovin” (*Tirhkohte* 26:29, NRSV).

SABBATH CHAWHNÛ

September 15

Chhiar tûrte: *Tirhkohte* 24; 25; 26; *1 Korin* 1:23.

PAULA chu Kaisari khawpuiah hruai niin, Rome governor chênna, “Herodoa in” (*Tirhkohte* 23:35) an tihah chuan kum hnih chhûng tântîr a ni zui ta nghe nghe (*Tirhkohte* 24:27). Hemi chhûng hian a chungthu wawi emaw zât ngaihtuah niin Rome governor pahnih (Felika leh Festa) leh lalber (Agripp II) hmâah a inlan chhâwk zak zak thîn a, hêng mîte hnênah pawh hian Pathianin rawngbâwl hna a tuk chu (*Tirhkohte* 9:15) a hlen chhuak pah nghâl zêl tho bawk a ni.

A chungthû ngaihtuah a nih apiang hian Paula chuan tihsual a neih loh thû a sawi ziah a, thu hretu pakhat mah ding an awm ngâi sî loh avângin thil a tusual a ni tih nemnghehna tûr eng mah a awm lo niin sawi thîn. Dik tak phei chuan, Paula kha han man chhan tûr tha eng mah a awm lo a ni tih a lang reng zâwk a, amah hian Kaisara

hnênah a chungthû thlen lo ngên lo ni se chuan chhuah zalên nghâl daih theih a ni (*Tirhkohte* 26:32). Hetianga a chungthû ngaihtuah a nih hian Isua chanchin leh thawhlehna thutiamama beiseina ropui tak chan theih a nihzia sawi chhuah theihna remchâng a neih phah zâwk thîn a ni.

Mahse hê kum hnih chhông hi a tân chuan hun hrehawm tak a ni a, Jerusalema kohhranhote hnên ațang lahin ngaihsakna emaw, a thlavâng rawn hauhna thu eng mah a dawng lo. An hruaitûte lah chuan miin an huat rawnnaah hian amah pawhin mawh a phur thui hlê niin an la hre bawk sî a ni.”—Ellen G. White, *Tirhkohte Thiltih*, p. 403.

SUNDAY

September 16

Felika hmâah

Kaisari khuaa Paula hruai thlâk a nih ațanga ni ngâ a ral hnuin Juda sâkhaw hruaitu pawimawh tak tak—puithiam lalber te, Sanhedrin member thenkhat te leh dân hre mi pakhat, a hming Tertulla an tihte chu—Jerusalem ațanga lo chhukin, Felika hnênah chuan Paula an hêkna thû chu an thlen a (*Tirhkohte* 24:1–9).

Hei hi *Tirhkohte* bûa hêktûten dân hre mi an rawih tum awm chhun a ni. Tertulla hian ațan zâwk a hlawh theih nân governor chu a han fak der vêl phawt a. Mahse, a sawi ang hian Felika hnuaiah Juda-te kha thlamuang takin an awm ngâi lo rêng rêng. Dik tak pheih chuan amah ang rêng rênga râwva leh tawh khirh hi governor dang an la awm miah lo va, a hnuaia an chêp thîn êm avâng hian Juda-te zîngah Rome rorêltûte huatna thûk tak a pian phah a ni. Chuvâng chuan Tertulla hian fîng leh thiam takin Felika rorêl dân hmang chu a’n sawi chhuak vêl a, Paula chungthû-ah pawh hian na deuh taka hremna a chelek a nih chauhin amâ dinhmun pawh a nghet dân ni âwma ngaihna neihtîr a tum a ni.

Chutichuan Paula an puhna thu pathumte chu a sawi zui ta nghâl zat a, chûngte chu: 1) Paula kha buaina siamtu, Juda-te zînga helna chawh chhuah tum reng thîn a ni (*Tirhkohte 24:5*); 2) Nazaret pâwla an hotupa ber a ni (*Tirhkohte 24:5*), chuti a nih chuan Kristian sâkhua chu Rome lalram tâna pâwl hlauhawm tak a ni tihna a ni ang; 3) Jerusalem temple tihbawlhhlawh a tum bawk (*Tirhkohte 24:6*).

Tirhkohte 24:10–19 chhiar la. Eng tin nge hêng an puhna thu hrang hrangte hi Paulan a chhân?

Paula thil sawi pahnihte hian amah an puhna thûte chu a rawn thiat Chiang hlê: 1) Asia ram aţanga lo kal thu hretu pakhat mah an awm lo (*Tirhkohte 24:18, 19*), thu hretu an awm miao loh chuan amah an puhna chu thu tling lo va ngaih theih a ni; 2) hêng Juda-te hian a hmâ kâra rorêltûten Paula chungthû rêl a nih thu chauh an sawi chhuak a (*Tirhkohte 24:20*), chumi tum pawh chuan mitthi thawhleha thû a ring tih thû mai lo chu amah puhna tûr eng mah an lo hre lo tawh bawk (*Tirhkohte 23:6*).

Felika chuan Paula thu sawi chu a pawmawm zâwk hlê a ni tih a hre nghâl mai a, a nupui Drusilli kha Juda a nih avângin Kristiante chanchin chu tlêm azâwng a lo hre ve tawh bawk si. Chutichuan, thu leh awm hmâ chu ngaihtuah chhunzawm tawh rih lo ni se a ti ta a ni (*Tirhkohte 23:6*).

Felika thil tih dân hian a mizia a pho lang Chiang khawp mai (*Tirhkohte 24:24–27*): hetia ngaihtuah fel nghâl mai lova a tihkhawtlâi leh zêl hian thamna dawn a beisei tihna a ni a, a tâna hlâwkna tûr a zawng rân a ni. Chuvângin ani hnuaiah hian Paula tân rorêlna dik beisei ngam chî a ni lo.

Tirhkohte 24:16 chhiar la. Paula hian “Pathian hnên lamah leh mihring hnênah pawh rilru soal lo mawlh hi

vawn fo” a tum thû a sawi a. A thil sawi hi eng nge ni a awmzia? Hetiang thû i sawi ve theihna tûra i inthlâk danglam a ngaihna lâite chu eng nge ni?

THAWHTANNI
Festa hmâah

September 17

Juda-te ʔan hlawh a beisei avânga kum hnih chhông zêt Paula tân ina a khung hnuin, Felika chu Porkia Festan a rawn thlâk ta a. Festa governor nih chhông hi A.D. 60 aʔanga 62 a ni.

Tirhkohte 25:1–5 chhiar la. Eng tin nge hê thû hian thu dik sawi hi a ring duh lotûte huat nih hlawhna a nih theih dân min hrih?

Paula an puhnate Felika âwihtîr tuma an beihna chu a hlawhchham tâk sî avângin chutiang zâwnga hmâ lâk leh chu an duh tawh lo va. A vawi khatna atâna Festan Jeruselem a tlawh ʔumin, Juda hruaitûte chuan tih dân kawng dang an dap ta a, an hnêna Paula thâwn kîr leh tûrin an lo ngên a, chutichuan Juda-te dân hmangin Sanhedrin member-ten a chungthû an ngaihtuah thei dân a ni.

Hetianga ngenna an siam chhan chu thil tum dang an neih vâng a ni a, chû chu Paula thah a ni. Festa hian Paula chungthû chu ngaihtuah ʔat leh tum tho mah se, ngaihtuah a nihna hmun tûr chu Jerusalem-ah ni lovin, Kaisari-ah zâwk a ni tih a sawi a, awmzia chu Rome lalram dân angin rêl a ni ang a tihna a ni.

Kaisari khuua Festa a kîr thlâk leh veleh Paula chungthû chu ngaihtuah ʔat leh a ni ta ngei a, Paula hmêlmâte pawhin amah an puhna thu hrang hrangte chu an rawn sawi a (*Tirhkohte 25:7*). Hemi ʔuma an puhna thûte chu eng nge ni tih Luka hian a sawi lang lo nâa, Paulan a lo chhân lêtna (*Tirhkohte 25:8*) aʔang hian a hmâ kum hnih kal taa an

puhnate tho kha a ni tih kan hmu thei. Tûn tum hi chuan buaina chawk chhuaktu nia an puhna chu uar leh zuala sawiin, Paula chu Rome lalram tâna mi hlauhawm takah an puh a ni.

Tirhkohte 25:9–12 chhiar la. Festan amâ dinhmun siam thatna atân a hmang maithei a ni tih a hriat khân eng tin nge Paulan a tih tâk?

Mahni dinhmun sawh ngheh duhna kawngah chuan Festa hi Felika âia a danglamna a tam chuang lo hlê (*Tirhkohte 24:27*). Paula chu thil tisial lo nia puana Juda-te tan hlauh nihna hloh nghâl mai chu a duh loh avângin a tîra an ngenna: Jerusalema rorêltûten Paula chungthû ngaihtuah se tih kha tihhlawhtlinsak mai a tum ta a.

Mahse hei hi Paula tân pawm theih a ni vê lo, a hmêlmâte kuta dah a nih vaih chuan dik takin a chungthû rêl a ni dân lo tih a hre sa vek a. Chuvâng chuan Rome khua leh tui a nihna anga a chanvot chu sawi chhuakin, Rome ram dân anga a chungthû ngaihtuah a phût ve tlat a. Hetih lâia a dinhmun derthâwng tak a tang hian tâl chhuahna kawng dang a awm miah lo a ni tih a hriat avângin, Rome rorêlna sâng bera (chu chu Rome emperor a ni) a chungthû ngaihtuah chu a phût ta ngawt mai a ni.

**THAWHLEHNI
Agrippa hmâah**

September 18

Festa chuan Paulan Rome-a thawn thlâk a dîlna chu a phalsak ta a (*Tirhkohte 25:12*). Hetih lâi tak hian Herod Agrippa Pahnihna chuan Kaisari a rawn tlawh a, chû chu Festa hian remchângah lo lâ-in Paula chungchângah lo râwn a, emperor hnêna thû a thlen hunah eng thilte nge a sawi lan dân tih lo zawh a tum a. A chhan pawh Juda-te hnam

dân leh khawsak phung a la hre bel lo va, chumi kawngah chuan Agrippa hian a puhi thei a beisei a ni (*Tirhkohte* 26:2, 3).

Tirhkohte 25:13–22 chhiar la. Festa hian Agrippa hnênah Paula chungchâng thú eng nge a sawi a, eng tin nge chu chu Agrippa hian a lo chhân?

Agrippa Pahnihna, Heroda chhûngkua ațanga lal hnuhnung ber chu a farnu Berniki nê n governor thar chibai bûk tûrin Kaisari khuaah an va kal a.

A hnênah hian Festa chuan Paula chanchin lo hrilhin, an puhna hrang hrangte zîngah hian tihhlum a nihna tûr khawp thu pawî pakhat mah—politik lam a ni emaw, dân bawhchhiatna a ni emaw—a awm miah sî lo chu mak a tih thú a sawi a. An puhnate chu Juda sâkhua nêna inkaihnhawih thilte mai mai niin, “Isua an tih mi pakhat thi tawh, mahse Paulan a nung leh a ni tia sawi” chu an huat ber nia a hriat thú pawh a sawl tel bawk (*Tirhkohte* 25:19, ESV). Amah Paula pawhin Sanhedrin hmâah hian Isua chu a tholeh a ni tih a rin avânga a chungthû ngaihtuah a nih tih a lo sawi tawh a, chû chu Paula chungthû ngaihtuah a ni chhan ber pawh a nih thú Festa hian a hrilh a ni.

Tirhkohte 25:23–27 chhiar la. Eng tin nge Luka hian Agrippa hmâa Paula hruai a nih dân a sawi?

“Paula chu kutkawî bun chungin mipui pung khâwm hmâah chuan a ding rân mai a. Hetah hian thil inang lo lutuk kan hmû: Agrippa leh Berniki-te chuan thuneihna leh dinhmun zahawm tak a nei vê thung a, chuvâng chuan khawvêl pawhin a ngâisâng hlê. Nimahsela Pathian ngaihsân zâwng nungchang erawh an tlachham hlê sî a ni. A dân bawhchhetûte an ni a, an thinlung leh an nun chu a

verther hlê bawk. An thiltih dân phung chu vânin a ten ngawih ngawih a ni.”—Ellen G. White, *Tirhkohte Thiltih*, p. 434.

Hê thû hian pawns lam lan dân chu mihring hmuha mâwi leh awhawm tak pawh ni se, thil nihna dik tak hre thei lo tûra inbumna a nih theih dân eng tin nge min hrilh? Keimahni pawh hi eng nge kan an le? Kan nihna dik tak leh kan lan dân hi a inang nge nia a, danglam viâu zâwk?

NILÂINI

September 19

Paulan a thiamthû a sawi

Governor bulah chuan mi lian tak takte chu chu an ðu khup mai a, chutah Paula chu a thiamthu sawi tûra rawn hruai chhuah a ni a. Festa hi chuan a hmâ pawhin a chungthû a lo ngaihtuah tawh avângin tûn tum chu Agrippa hnênah a sawi vê thung tawh dân a ni (*Tirhkohte 25:8–11*).

Tirhkohte 26:1–23 chhiar la. Agrippa hmâa Paula thil sawi chu eng nge ni?

Paula thil sawi hi a nihna takah chuan amâ chungchâng thû, a pianthar hmâ leh pianthar hnua thil thleng chanchin a ni ber a. Jerusalem-a mipui pungkâwm hmâa a lo sawi tawh, Tirhkohte 22:1–21-a kan hmuh nêh khân a inang deuh chiah a ni.

Agrippa duhsakna chan beiseiin a han fak hmasa phawt a. Amah ang mi hmingthâ hmâa a thiamthû a sawi thei chu a lâwmzia sawiin, a chhan pawh Agrippa hian Juda sâkhua nêna inzawm dân chi hrang hrangte leh a kaihnawih thilte a hriat chian êm vâng a ni. Chuvâng tak chuan amah an puhna thûte chu awmze nei lo leh thu dik lo mai a nihzia

Festan a hriatthiam theih nân puitu ʔha tak a ni thei dân sî a.

A thusawi hi hlâwm thumah ʔhen theih a ni a. Hlâwm khatnaah (*Tirhkohte 26:4–11*) hian tûn hmâa Farisai fir tak a loh ni tawh ʔhin dân chu sawi langin, chû chu Jerusalema awm a dam rualpuite pawhin an hriat vek thû pawh a sawi tel a. Farisai a nih ang ngeiin mitthi thawhleha thû a ring a, chû chu Israel hnam thlahtu bulte beisei lo thlen famkimna pawimawh tak a ni bawk. Chuvâng chuan a thusawi an donaah hian Juda-te kha an thû a ruâl lo va, Juda sâkhaw zirtîrna kalhin eng thû mah a sawi lo rêng rêng a ni. Nimahsela an rilru tûr ang chu a hriatsak vek tho va, a chhan pawh amah ngei hian Pathianin Isua a kâi tho thei a ni tih chu thil âwihawm loh lutuk nia a ngaih ʔhin avângin chutiang ringtûte chu a lo tiduhdah hial tawh a nih kha.

A hlâwm hnihaah (*Tirhkohte 26:12–18*) hian Damaska dâia Isua nêan an intawn a china a thil thlîr dân a lo danglam tâk daih thû leh, Gentail-te hnêna chanchin ʔha hril tûra kohna a dawn thu a sawi ta thung a.

A tâwp berah chuan a thil hmuhin nghawng a neih nasatzia sawiin, a thu dawn chu âwih a, tûna man a nih chhan ber chanchin ʔha hril hnâ hi thawh mai loh chu thlan tûr dang a neih loh thû a sawi ta a. Chuvângin man a nih chhan dik tak chu Juda sâkhaw dân a bawhchhiat vâng emaw, temple a sawichhiat vâng emaw lam a ni lo. Isua thih thû leh thawhleh thû a sawi avâng a ni zâwk a, chû chu Pathian Lehkha Thûte nêna inrem thlap niin, chû thû chu Gentail-te pawhin an ring vê a nih chuan chhandamna an chang thei tho a ni tih a sawi bawk.

Tirhkohte 26:18 chhiar la. Heta kan hmuh dân hian Kristaa chhandamna nei tawhte hnênah eng thil nge lo thleng ʔhin le? Eng tin nge chu chu nangmahin a takin i chan theih ang?

Sâkhaw hruaitûte hmâah Paula a ding

Paulan a thiamthû a hrilh hi Agrippa ni tho mah se, Tirkkohte 26:24-a kan hmuh angin, rawn ƣawng chhuak hmasa ber chu Festa a ni a. Paula hian mihringin thlarau thi thei lo a nei tih thû sawi ni se chu Festa hi a thinrim hauh lo vang. Hmâsâng Grik mîte leh Rome mîte pawh khân hêng thil pahnih: mihringin thlarau thi thei lo a nei tih leh, mitthi thawhleha tihte hi thil inrem thei miah lo niin an lo ngâi tawh thîn a. Anni kha chuan a hmasa zâwk hi pawmin a hnunng zâwk hi an hnâwl vê thung. Hei vâng hi a nia, Paula vêk hian hmun dangah chanchin ƣhâ chu Gentail-te tân thu âthlâk a ni tia a lo sawi rêng ni (*1 Korin 1:23*).

Hawihhâwm leh amah zah tak chung a ât lohzia a hrilhfiah hnû-ah Agrippa lam hawi vê leh thung a. Agrippa hi chu Juda mî a nih avângin a thil sawi awmzia a lo hrethiam vek dâwn a, chu mai pawh chu ni lovin Hebrai zâwlneiten an lo sawi nêh khân a inrem thlap a ni tih pawh a nemnghet thei bawk dâwn a ni (*Tirkkohte 26:25, 26*).

Tirkkohte 26:27, 28 chhiar la. Paula zawhna mei nei tak mai hi eng tin nge Agrippan a chhân?

Paula zawhna hian Agrippa kha dinhmun khirh takah a dah a. Juda mî a nih avângin Pathian Lehkha Thûte chu a ring a ni ti a pha thei ngâi dâwn lo va; chutih rual chuan, chhâna Chiang fek fawk tak a pê a nih chuan Isua kha Messia a ni tih pawm vê mai loh chu a tân thlan tûr dang a awm dâwn bawk sî lo. A chhâna hi awhtîr a nihna tûr thu fîng tak aƣanga thiam taka tâl pîtna a ni: “Rei lo tê chauh thlêma Kristiana mi siam i tum em ni?” (*Tirkkohte 26:28, NRSV; ESV leh NIV-a dah a nih dân ên khâikhin rawh*). Hei hian *New King James Version*-in, “Kristian ni tûrin min hmin hman

thelh a lâwm le” tia a dah âi hian a Grik ÷awngin a sawi tum a let chhuak fuh zâwk niin a lang.

Paula chhâna hian chanchin ÷a hmâkhua a ngaih thûkzia a tilang Chiang hlê: “Rei sela, rei suh sela, nang chauh ka ti lo, wawiina ka thu hretu zawng zawng pawh hi keimah anga awm atân Pathian hnênah ka dîl a ni—kawlte erawh hi chu bun vê lovin” (*Tirhkohte 26:29*, NRSV). A chungthû ngaihtuah a nih tuma a ÷awngkam chhuak hnuhnung ber pawh hi a thu ngâithlatûte anga zalên a nih ve theihna tûra ngenna a la ni chuang miah lo mai! Kawl a bun angte chu bun ve kher lovin amah ang ni thei se a duh hlê zâwk a. Chanchin ÷a puan darhna kawnga ÷ahnhem a ngaih êm avângin amâ sahimna tûr pawh a ngaihtuah chang lo a ni.

Tirhkohte 26:30–32 chhiar la. Eng tin nge Agrippa hian Paulan thil sual eng mah a ti lo nia a hriat thû a sawi?

Festan Agrippa a mamawh chhan chu Rome lalber hnêna report a thawn thlâk tûrah eng emaw ziah tûr hrilh se a duh vâng a ni a (*Tirhkohte 25:25–27*). Paulan Kaisara hnêna a chungthû thlen a dîlna chu dân ang takin phalsak a ni tawh a (*Tirhkohte 25:12*), chuvâng chuan governor thuneihna hnuaiah a awm tawh lo a ni.

Tirhkohte 26:24–28 chhiar la. Paulan a thu sawi dikzia nemnggehna pawimawh bera a hman chu eng nge ni a, heta tang hian rinna chungchânga thuneitu tâwp nia kan pawm tûr chu eng nge ni ang?

ZIRTÂWPNI

September 21

Zir belhna: “Hêng thûte hian Agrippa kha an chhûngkaw chanchin kal tawhte bâkah, Paulan a chanchin a sawia (Isua Krista) dan tuma hmâ an lo lâk tawhnate hlawhchham zêl dân pawh kha a hriat chhuahtîr leh ang em? A pa pû Heroda leh

Bethlehem khuua nausên pawî sawî lo tam tak suat an nih thû te, a pa patê Antipasa leh Baptistu Johana thah a nih thû te, amâ pa ngei Agrippa Pakhatna leh tirhkohe Jakoba tihhlum a nih thû kha a hre chhuak uâr uâr ang em? Hêng mîte chung a chhiatna râpthlâk tak tak lo thlengte kha Pathianin a rawngbâwltûte laka thil sual an tih avânga a rawn tirh a ni tih a hrethiam ang em? Hemi nîa ropui taka a inthiam vêl khân amâ pâ ngei, amah âia ropui leh thil ti thei zâwk daih pawh kha he khawpuiah ngei hian kawrfual mâwi leh ropui tak hâ chungin a lo ding tawh a, mipuiten ‘pathian’ tia amah an âu dual dual lâi te kha a hriat chhuahtîr ang em? Amah ngaihsâna thu sawia an âu thâwm a reh hmâ hmâa lal chapo tak chungah phuba lâkna râpthlâk chawplehchilha a lo thlen dân te kha a theihngihl tawh ang em? Hêng thil zawng zawngte hi Agrippa rilrû leh mitthlâah khân a rawn lang uâr uâr a; mahse a hmâa mipui âuthâwm chuan a tichapo lehzual sauh a, chaponah leh mahni pawimawh ber nia inngaihna chuan ngaihtuahna thâte chu a hliah khuh ta vek a ni.”—Ellen G. White Comments, *The SDA Bible Commentary*, vol. 6, pp. 1066, 1067.

Sawî ho tûrte:

- ❶ **In class-ah Paulan Kaisara hnêna a chungthû thlen a tum thû hi sawî ho rawh u. A thutlûkna hi a dik em? (Tirhkohte 25:25; 26:31, 32 nêh khâikhin la) Kan sahimna tûr kan zawna lamah hian Pathian enkawlna hnuaia intulût tawp lovin eng tiang chenin nge keimahni’n thutlûkna kan siam ve theih?**
- ❷ **Agrippa hnêna Paula thusawî hi han ngaihtuah nawn leh teh: “Chuvângin lal Agrippa, vâna mi inlâra chu ka hnial lo ve.” Hei hian Puala chungchâng eng nge min hrilh? Krisian kan nihna anga misonari hna thawk tûra koh kan nihnaah hian eng tiang chiaha rinawm nge kan nih hlawm le?**

③ Paula hian mîte a hmangaih êm êm a. Kaisari khuua a chungthû ngaihtuah a nih pawh khân a thu ngâithlatûte chu amah ang ni ve vek se a duhzia a hrilh a; chumi awmzia chu Pathian khawngaihnaa chhandam ni vê vek se a duh hlê tihna a ni (*Tirhkohte* 26:29). Amâ zalênna tûr emaw, rorêlna dik a hmuh theihna tûr emaw âi chuan Pathian chhandamna an lo chan ve kha a duh hlê zâwk a. Heta ɽang hian eng zirlâi nge zir chhuah tûr kan neih le? Chanchin ɽa a darh zâu zêl theihna tûr hian eng tiang taka inpe phal nge kan nih hlawm?

⊕ Agrippa khân Paula kê ngei aɽanga chanchin ɽa hriatna hun remchâng a nei a. Mahse a hnâwl ta sî. Eng tin nge remchâna ropui tak takte hi kan hmâ maia an awm lâi hian kan chên daih loh nân kan fîmkhur theih ang?